

Vejledning om håndtering af PRRS

Indledning

Denne vejledning omfatter forpligtelser i forhold til PRRS som en anmeldepligtig liste 1 sygdom. Per 1. juli 2022 overgår PRRS til at være en sygdom med anmeldepligt straks ved mistanke både for operatør og dyrlæge.

Bemærk endvidere, at der er særlige forpligtelser i forhold til PRRS, når det drejer sig om sædopsamlingsstationer/ornestationer, hvorfra der sendes sæd til andre EU-medlemsstater, og karantænefaciliteterne tilknyttet disse sædopsamlingsstationer.

Vejledningen omfatter kun forpligtelser overfor Fødevarestyrelsen.

Generelt

PRRS er en reproduktions- og respirationssygdom hos grise, som reguleres i bekendtgørelse nr. 1058 af 28. juni 2022 om porcin reproduktions- og respirationssygdom (PRRS).

Bekendtgørelsen indeholder forpligtelser for operatører¹ af besætninger med grise samt for dyrlæger.

PRRS er en anmeldepligtig sygdom, liste 1 og liste 4 sygdom i listebekendtgørelse nr. 1007 af 27. juni 2022 om lister over smitsomme sygdomme til lov om hold af dyr og anmeldepligt af sygdommene.

Kliniske symptomer og andre forhold, der giver anledning til mistanke om PRRS:

I so-besætninger kan der fx observeres:

- En for besætningen høj omløberprocent
- Et for besætningen usædvanligt stort antal aborter
- Et for besætningen usædvanligt stort antal tidlige faringer
- Et for besætningen usædvanligt stort antal dødfødte pattegrise
- En for besætningen forhøjet pattegrisedødelighed
- En for besætningen usædvanligt lavt antal fravænnede grise
- Et for besætningen usædvanligt højt antibiotikaforbrug
- En for besætningen forhøjet forekomst af utrivelige pattegrise
- En for besætningen usædvanlig forekomst af søer, der passede få grise
- Et for besætningen usædvanligt stort antal søer med feber
- Utrivelige søer med blåfarvning af ørene

¹ »operatør«: enhver fysisk eller juridisk person, som er ansvarlig for dyr eller produkter, herunder for et begrænset tidsrum, bortset fra personer, der holder selskabsdyr, og dyrlæger

I øvrige besætninger med grise kan der fx observeres:

- En for besætningen forhøjet forekomst af hoste
- En for besætningen forhøjet forekomst af nys
- En for besætningen forhøjet dødelighed
- En for besætningen reduceret tilvækst
- Et for besætningen usædvanligt højt antibiotikaforbrug
- Et for besætningen stort antal grise med feber
- En for besætningen forhøjet forekomst af utrivelige grise

Listen over symptomer i denne vejledning er ikke nødvendigvis udtømmende. Det er dyrlægens konkrete veterinærfaglige vurdering, som skal lægges til grund for, om der er kliniske tegn på PRRS.

Hvad skal operatører² foretage sig.

Operatøren af en besætning med grise skal ved viden om eller mistanke om, at PRRS forekommer i besætningen, hurtigst muligt kontakte en dyrlæge med oplysninger om mistanken

Hvad skal den praktiserende dyrlæge foretage sig

Dyrlægen har efter PRRS-bekendtgørelsen en række forpligtelser forbundet med håndtering af PRRS i de danske grisebesætninger. Opgaverne er knyttet til kliniske undersøgelser, udtagning og indsendelse af prøver til analyser med henblik på diagnostik samt anmeldelse til Fødevarestyrelsen ved mistanke om eller påvisning af PRRS-virus i besætningen i forbindelse med overvågning.

Dyrlægen har i henhold til PRRS-bekendtgørelsen pligt til:

- hurtigst muligt at undersøge den mistænkte besætning ved anmeldelse fra operatøren eller ved egen mistanke ved besøg i besætningen.
- hurtigst muligt at underrette Fødevarestyrelsen om mistanken, hvis den opretholdes efter undersøgelse i besætningen.
- hurtigst muligt at indsende prøvemateriale til undersøgelse for PRRS til Statens Serum Institut (SSI).
- hurtigst muligt at anmelde påvisning af PRRS-virus til Fødevarestyrelsen, hvis der påvises PRRS-virus i prøver fra en besætning, hvor prøverne ikke er udtaget på baggrund af en klinisk mistanke om PRRS
- at foretage en klinisk undersøgelse i besætninger, der reagerer antistofpositivt i ikke lovpligtige overvågningsprøver for at foretage en veterinærfaglig vurdering af, om der er en klinisk mistanke i besætningen
- hurtigst muligt, at underrette Fødevarestyrelsen om mistanken, når en af de obligatoriske prøver på sædopsamlingsstationer eller karantænefaciliteter til disse i henhold til "Forordning 2020/686 af 17. december 2019 ..." er positive for PRRS – se mere info under særskilt punkt "Særligt for sædopsamlingsstationer...".

² »operatør«: enhver fysisk eller juridisk person, som er ansvarlig for dyr eller produkter, herunder for et begrænset tidsrum, bortset fra personer, der holder selskabsdyr, og dyrlæger

Undersøgelse af besætningen

Det vil altid være en konkret veterinærfaglig vurdering, under hensyntagen til symptomerne i afsnittet ”kliniske symptomer og andre forhold, der giver anledning til mistanke om PRRS”, som lægges til grund for vurderingen af, om mistanken skal opretholdes.

Derudover kan følgende være relevant i den veterinærfaglige vurdering:

- Hvorvidt besætningen allerede er konstateret smittet med PRRS indenfor de seneste 8 uger.
- Hvis der i en grisebesætning er et generelt, uspecifikt sygdomsproblem, fx flere omløbere, øget dødelighed eller luftvejsproblemer, vil det ligeledes bero på en konkret veterinærfaglig vurdering og kendskab til besætningen, om dette giver anledning til mistanke om forekomst af PRRS.
- I forbindelse med nogle lungelidelser vil en klinisk undersøgelse samt obduktionsfund ikke kunne afvise PRRS som mulig årsag, og dermed vil der skulle udtages prøver til PRRS-virus undersøgelse for at kunne afvise eller bekræfte forekomsten af PRRS.

Anmeldelse til Fødevarestyrelsen

Hvis den samlede veterinærfaglige vurdering er, at en klinisk mistanke om PRRS ikke kan afvises er dyrlægen forpligtet til hurtigst muligt at anmelde mistanken til Fødevarestyrelsen.

Såfremt der påvises PRRS-virus i prøver, som ikke er udtaget på baggrund af en klinisk mistanke om PRRS, er dyrlægen forpligtet til hurtigst muligt at anmelde dette til Fødevarestyrelsen. Det kunne f.eks. være statusprøver udtaget i forbindelse med ikke lovpligtig overvågning for PRRS. Påvisning af PRRS-virus i et hvilket som helst materiale fra dyr i en besætning betyder, at dyrlægen skal anmelde dette til Fødevarestyrelsen.

Hvis der i prøver fra en besætning påvises PRRS-virus på et andet laboratorium end SSI (fx. udenlandsk laboratorium), skal prøverne videresendes til og konfirmeres på SSI, da Fødevarestyrelsen har besluttet, at prøver analyseret i forbindelse med beredskabet skal analyseres på det nationale referencelaboratorium, SSI.

Dyrlægen skal kontakte Fødevarestyrelsen i den Veterinærenhed, som besætningen tilhører, for at anmelde mistanken. Veterinær Nord 72275095, Veterinær Øst 72661809, Veterinær Syd 30675970.

Udtagning af prøver

Hvis den samlede veterinærfaglige vurdering er, at en mistanke om PRRS ikke kan afvises skal dyrlægen - udover at anmelde mistanken til Fødevarestyrelsen - hurtigst muligt udtage mistankeprøver til undersøgelse for PRRS-virus. Prøverne skal indsendes til undersøgelse på SSI. Som led i undersøgelsen kan hele grise og fostre indsendes til KU for udtagelse af prøver, der videresendes til SSI til test for PRRS-virus.

Materiale, som kan udtages, indsendes og undersøges for PRRS-virus til afklaring af mistanke om forekomst af PRRS er:

- døde fostre,
- døde eller aflivede nyfødte grise, der endnu ikke har modtaget kolostrum
- næsesvaberprøver eller
- ustabiliserede blodprøver fra sygdomsramte dyr.

En klinisk mistanke om PRRS kan kun afklares ud fra ovennævnte materiale undersøgt på SSI.

Det skal tydeligt fremgå på prøverne, at de er indsendt som kliniske mistankeprøver.

Kliniske mistankeprøver:

I besætninger hvor der ses kastninger i 3. semester:

Der udtages 10 blodprøver fra søer i de ugehold, der har kastet. Det prioriteres at de søer, der har kastet prøvetages. De resterende prøver udtages fra andre søer i samme ugehold.

Der udtages ligeledes 10 prøver af pattegrise fra de 5 sidst færede søer. Der udtages 2 pattegrise blodprøver fra hvert kuld.

Ved symptomer i andre grise:

Der udtages i alt 20 prøver startende i den sti /gruppe, hvor symptomerne ses og videre til de omkringliggende stier.

I besætninger med dyr symptomer i begge grupper prioriteres prøveudtagning i søerne

Alle kliniske PRRS mistankeprøver sendes til SSI.

Ikke lovpligtige PRRS overvågningsprøver

I sit arbejde med håndtering af PRRS i en besætning kan dyrlægen have brug for overvågning.

Overvågning for PRRS kan ske ved indsendelse af statusprøver til undersøgelse for antistoffer og/eller virus.

Ved et positivt svar for PRRS-antistoffer vil det bero på en konkret veterinærfaglig vurdering og kendskab til besætningen, om dette giver anledning til en mistanke om forekomst af PRRS. Ved et positivt antistof-svar for PRRS skal der ved besøg i besætningen vurderes, om der måtte være kliniske tegn på PRRS. Tilstedeværelse af kliniske tegn på PRRS vil være grundlag for en mistanke om forekomst af PRRS i besætningen, og dyrlægen er dermed forpligtet til at underrette Fødevarestyrelsen om mistanken og udtage materiale til undersøgelse for PRRS-virus på SSI.

Særligt for sædopsamlingsstationer, hvorfra der sendes avlsmateriale til andre EU-medlemsstater og karantænefaciliteter til disse sædopsamlingsstationer

Orner på sædopsamlingsstationer, hvorfra avlsmateriale flyttes til en anden EU-medlemsstat, skal være fri for PRRS. Disse sædopsamlingsstationer og karantænefaciliteter hertil skal overvåge for PRRS i overensstemmelse med kravene i Kommissionens delegerede forordning (EU) nr. 2020/686 af 17. december 2019 om supplerende regler til Europaparlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 2016/429 for så vidt angår godkendelse af avlsmaterialevirksomheder og krav til sporbarhed og dyresundhed i forbindelse med flytning inden for Unionen af avlsmateriale af visse opdrættede landdyr. Der er krav om følgende prøver:

- I besætningen:
 - Orner skal indenfor en periode på 30 dage inden anbringelse i karantænefaciliteten testes serologisk negativ for infektion med PRRS-virus (= **besætningsprøven**). Besætningsprøven kan dog også udtages, når ornen er i karantænefaciliteten, såfremt Fødevarestyrelsen har givet tilladelse hertil.
- I karantænefaciliteten:
 - Orner, som har en negativ besætningsprøve, anbringes herefter i karantæne i en karantænefacilitet. Efter minimum 21 dages ophold i karantænefaciliteten skal der,

udtages en prøve fra ornen, som testes for infektion med PRRS-virus. Prøven skal både testes med en serologisk test og en test for virusgenom (= **karantæneprøven**).

- På sædopsamlingsstationen:
 - Orner, som har en negativ karantæneprøve, flyttes herefter til en sædopsamlingsstation. Orner, der holdes på en sædopsamlingsstation, skal underkastes en serologisk test for infektion med PRRS med negativt resultat. (= **obligatoriske rutinetest på ornestationen**).

Ved indsendelse af prøver til laboratorier er det vigtigt, at der på indsendelsesblanketten er angivet hvilken af de 3 typer prøver (besætningsprøven/ karantæneprøven/ obligatorisk rutinetest på ornestation) der er udtaget, samt hvor de er udtaget (Besætning/Karantæne facilitet/Sædopsamlingsstation.)

Hvis resultatet af en af ovenstående tests er positivt, skal dyret omgående fjernes fra karantænefaciliteten/sædopsamlingsstationen. Fødevarestyrelsen vurderer, at det betyder, at dyret skal fjernes samme dag.

Hvis resultatet af en af ovenstående tests er positivt, giver det altid anledning til en mistanke om smitte med PRRS. I sådanne tilfælde, skal stationsdyrlæger og dyrlæger tilknyttet karantænefaciliteter til en sædopsamlingsstation underrette Fødevarestyrelsen om mistanken som beskrevet i afsnittet ”Hvad skal den praktiserende dyrlæge foretage sig” uanset resultatet af dyrlægens kliniske undersøgelse af besætningen.

I de situationer, hvor Fødevarestyrelsen pålægger virksomheden offentligt tilsyn, skal dyrlægen, udtage mistankeprøver til afklaring af mistanken i overensstemmelse med Fødevarestyrelsens anvisninger. Disse anvisninger vil fremgå af brevet om offentligt tilsyn.

Lister på Fødevarestyrelsens hjemmeside

Fødevarestyrelsen fører to lister over besætninger, hvor der er påvist PRRS-virus. Hvis der konstateres PRRS-virus i en prøve fra en besætning, som ikke allerede er på en af de to lister, tilføjes besætningen listerne, som offentliggøres på Fødevarestyrelsens hjemmeside.

Hvis der konstateres PRRS-virus i en prøve fra en besætning, som allerede findes på Fødevarestyrelsens lister over besætninger, hvor der er påvist PRRS-virus, opdaterer Fødevarestyrelsen listerne med ny slutdato på baggrund af anmeldelse om påvisning af PRRS-virus fra dyrlæge og ansatte på det diagnostiske laboratorie.

Der er udarbejdet to lister, fordi myndighederne i Argentina kræver 6 måneders stop for eksport af griseprodukter beregnet fra smittedato, som angives som den dato, hvor der er udtaget prøver til undersøgelse for PRRS-virus, mens myndighederne i Kina og Ukraine kræver 12 måneders stop for eksport af griseprodukter beregnet fra smittedato, som ligeledes angives som den dato, hvor der er udtaget prøver til undersøgelse for PRRS-virus. Udløbsdatoen er derfor forskellig på de to lister.

Betaling af prøver

Fødevarestyrelsen betaler for analyse af mistankeprøver udført på SSI. Ved indsendelse af mistankeprøver skal det på indsendelsesblanketten tydeligt anføres, at der er tale om mistankeprøver, også for de prøver, der sendes til konfirmatorisk undersøgelse på SSI.

Prøver udtaget i anden sammenhæng end i forbindelse med en mistanke, er at betragte som private statusprøver, og analysen på laboratoriet skal derfor betales af indsender.